NIK postuluje modernizację WTZ

Kategoria: Polityka Społeczna
Opublikowano: piątek, 11, lipiec 2025 09:35
Katarzyna Sekuła
Odsłony: 745

Ostatnie badania Najwyższej Izby Kontroli ujawniają, że warsztaty terapii zajęciowej (WTZ) – mimo pozytywnych efektów społecznych – wciąż zawodzą pod względem skutecznego przygotowania osób z niepełnosprawnościami do pracy. Według NIK, uczestnicy najczęściej zostają w WTZ przez wiele lat, średnio ponad pięć, a w skrajnych przypadkach nawet osiemnaście lat.

Proces rehabilitacyjny, zamiast prowadzić ku zatrudnieniu, zbyt często kończy się stagnacją. Tylko 1–2 % uczestników, spośród tych kontrolowanych, podejmuje pracę – zarówno w zakładach aktywizacji zawodowej (ZAZ), pracy chronionej (ZPCH), jak i bezpośrednio na rynku otwartym.

NIK wskazuje też na zbyt małą rotację uczestników WTZ: brak możliwości zakończenia terapii i przekierowania do innych form wsparcia sprawia, że nowi kandydaci często muszą czekać nawet trzy lata na przyjęcie. Zbyt długi czas trwania terapii wynika nie tylko z braku miejsc w ZAZ i ZPCH, lecz również z obaw pracodawców zatrudniających osoby z niepełnosprawnością, którzy często obawiają się utraty dodatkowych świadczeń lub zwrotu kosztów dofinansowania.

Eksperci w panelu NIK zwracali uwagę, że prawnie WTZ są przeznaczone zarówno do rehabilitacji społecznej, jak i zawodowej, ale system ich działania i kadry nie są dostosowane do realizacji drugiego celu. Obok braków kadrowych, problemem jest również niewłaściwe kwalifikowanie uczestników – osoby z niewielkimi szansami na zatrudnienie nadal są kierowane do WTZ. To prowadzi do blokowania miejsc i ograniczenia dostępu dla osób, które rzeczywiście mogłyby skorzystać z tej formy rehabilitacji.

Problemem strukturalnym pozostaje przewaga WTZ nad ZAZ – statystycznie na jeden zakład aktywizacji przypada aż pięć warsztatów, co uniemożliwia płynne przejście osoby z terapii do zatrudnienia. Izba postuluje potrzebę lepszego zrozumienia i wdrożenia roli WTZ przez pracodawców, orzeczników i rodziny oraz modernizację systemu prawnego, aby wspierać bardziej skuteczną ścieżkę rehabilitacyjną.

Wnioski NIK zachęcają do pilnych zmian – zwiększenia liczby ZAZ, uproszczenia przejścia między formami wsparcia, wyraźnego określenia celu WTZ oraz wzbogacenia systemu o mechanizmy rotacji i oceny skuteczności. W przeciwnym razie warsztaty pozostaną miejscem długotrwałego pobytu bez realnej perspektywy zawodowej uczestników.

Pełen raport NIK dostępny w załączniku.

Źródło: NIK

Phoca PDF